

**Utrecht, 29 februari 2016**

### **Internetconsultatie Meer ruimte voor nieuwe scholen**

Het wetsvoorstel moet meer ruimte geven voor nieuwe scholen. Ouders & Onderwijs heeft voorafgaande aan deze inbreng verschillende ouders geraadpleegd. Voor de inbreng is Ouders & Onderwijs met ouderorganisaties, individuele ouders, potentiële initiatieven van ouders voor een nieuwe school en ouders van bestaande scholen (zowel neutraal als met een profiel) in gesprek gegaan. Daarnaast is geput uit een digitale raadpleging die onder 77 ouders van ons ouderpanel (Landelijke Ouderraad) is uitgezet, waarvan 48 ouders hebben gereageerd. Daarmee proberen wij zoveel mogelijk ouders een stem te geven bij het voorliggende wetsvoorstel. Voor ouders en leerlingen zijn de volgende punten van belang:

1. Eerlijke kans voor nieuwe toetreders
2. Bindendheid van de ouderverklaring voor belangstelling
3. Startdocument en informatievoorziening
4. Bescherming bestaande scholen

Volgens Ouders & Onderwijs is een representatieve belangstelling onder ouders één van de basiselementen voor het starten van een school. Ouders & Onderwijs is bekend met de signalen van ouders die ontevreden zijn over de huidige belangstellingsmeting. Een nieuwe systematiek om belangstelling te meten is dan ook essentieel. Indirect voorziet het wetsvoorstel ook in een versterking van de positie van ouders. Voor zowel ouders die een nieuw concept willen starten als ouders met een kind op bestaande scholen wordt het gemakkelijker om een eigen school te starten. Dit prikkelt bestaande besturen en scholen, al dan niet samenwerking met de medezeggenschap op school, om van binnenuit meer diversiteit aan te brengen in het eigen aanbod.

### **ad 1. Eerlijke kans voor nieuwe toetreders**

Ouders & Onderwijs is bekend met de signalen van ouders die ontevreden zijn over de leerlingenprognoses op basis van het bestaande scholenaanbod. Het wetsvoorstel voorziet in het verkleinen van de drempels die ouders nu nog ervaren bij het starten van een school. Het wetsvoorstel leidt direct tot meer ruimte voor nieuwe toetreders die algemeen bijzonder onderwijs (naast bestaande scholen) willen starten.

In de digitale ouderraadpleging van Ouders & Onderwijs wordt bevestigd dat een representatieve belangstellingsmeting het starten van een school kan rechtvaardigen. Ouders & Onderwijs onderschrijft dit. Het stichten van scholen met daadwerkelijke belangstelling is positief voor het onderwijslandschap dat in beweging is. Een nieuwe systematiek om belangstelling voor scholen te meten is noodzakelijk om stenen toe te voegen aan het huidige onderwijsstelsel.

Ouders & Onderwijs merkt namens ouders wel op dat het wetsvoorstel voorziet in meer ruimte voor scholen naast elkaar, maar niet één-op-één leidt tot de gewenste ruimte voor innovatie binnen een school. In verschillende gesprekken met ouders komt naar voren dat er belemmeringen zijn voor sommige pedagogische concepten. Een aantal onderwijsconcepten ervaart problemen met het ontbreken van mogelijkheden voor doorlopende leerlijnen, de medezeggenschap op het Integraal Kind Centra, vroege selectie van leerlingen en de klassengrootte.

### **ad 2. Bindendheid ouderverklaring voor belangstelling en informatievoorziening**

Uit de digitale raadpleging van Ouders & Onderwijs en uit vele gesprekken met ouders blijkt dat ouders meer ruimte voor nieuwe onderwijsconcepten – naast het bestaande scholenaanbod – waarderen. Uit de digitale raadpleging blijkt wel dat ouders zich (nog) weinig kunnen voorstellen bij de ouderverklaringen en de bindendheid daarvan. Ouders & Onderwijs merkt op dat de informatievoorziening voor ouders die belangstelling hebben voor een school essentieel is.

De richtingsvrije planning leidt indirect tot meer vrijheid bij de inrichting van de individuele scholen. Scholen met vernieuwende onderwijsconcepten dienen zo toegankelijk mogelijk te zijn. Voor Ouders & Onderwijs is het van belang dat alle ouders een eerlijke kans hebben om hun belangstelling voor een school kenbaar te maken én leerlingen niet worden geselecteerd of geweerd bij de poort.<sup>1</sup>

Ouders & Onderwijs is bekend met signalen over torenhoge ouderbijdragen en verplichte aanschaf van tablets op scholen. Als Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen de ruimte voor dergelijke praktijken vergroot, ontstaan scholen die voor een deel van de gezinnen ontoegankelijk zijn. Informatie voor ouders over het onderwijs is ook in dit verband essentieel. Ouders & Onderwijs pleit derhalve voor een digitale omgeving voor de ouderverklaringen waar ouders het startproces van een nieuwe school kunnen volgen. Gaandeweg het wordingsproces van een nieuwe school dient transparante informatie beschikbaar te zijn over de vastgestelde belangstelling, het doorlopen van de totstandkomingsstappen en het oordeel van de Inspectie. Een lijst met spelregels in de digitale omgeving voor de ouderverklaring of een verwijzing naar de website van Ouders & Onderwijs kan ouders helpen bij het maken van hun schoolkeuze en verkeerde verwachtingen voorkomen. De informatievoorziening kan ook voorzien in de bindendheid van de ouderverklaring. Ouders kunnen niet gebonden worden aan de ouderverklaring. De ouderverklaring gaat om het uitspreken van een voorkeur en niet een inschrijving op een school. Immers is er op dat moment nog geen school, bestuur, schoolplan of BRIN-nummer.

Het wetsvoorstel voorziet in een bepaling voor een verzelfstandiging van een afdeling tot een school. Ouders & Onderwijs merkt op dat een dergelijke bepaling voor niet-bekostigde scholen op dit moment mist, terwijl deze scholen reeds beschikken over leerlingen. Deze scholen zou ook de mogelijkheid geboden moeten worden om voor bekostiging in aanmerking te komen.

---

<sup>1</sup> Dit laat onverlet dat voor het bijzonder onderwijs redelijke toelatingscriteria gesteld mogen worden, mits deze zijn geformaliseerd.

Immers tellen reeds ingeschreven leerlingen zwaarder dan ouderverklaringen.

### **ad 3. Startdocument en informatievoorziening**

Uit de digitale ouderraadpleging van Ouders & Onderwijs blijkt dat voor ouders kwaliteit – naast onderwijsconcept en nabijheid - een belangrijk criterium is voor het stichten van een nieuwe school, waarbij opgemerkt dat voor ouders kwaliteit behalve onderwijskwaliteit ook de sociale kwaliteit van een school omvat. De papieren kwaliteit is geborgd door het startdocument dat dient te voldoen aan de waarderingskaders van de Inspectie. Ouders & Onderwijs pleit in dit verband voor voldoende informatie over het startdocument. Enerzijds de verplichting van nieuwe toetreders om ouders blijvend te informeren over de verwachte kwaliteit en de kansen van de nieuwe school. Anderzijds informatie zodat de mogelijkheden voor ouderinitiatieven een nieuwe school te bewerkstelligen daadwerkelijk materieel zullen zijn. Ten aanzien van het laatste punt biedt Ouders & Onderwijs graag aan een rol te spelen in de uitwerking van de informatievoorziening.

Het wetsvoorstel biedt voldoende mogelijkheden om de kwaliteit te borgen. Bijvoorbeeld om binnen twee jaar in te grijpen bij zeer zwakke scholen. Ouders & Onderwijs vindt het essentieel dat de papieren kwaliteit in de praktijk wordt getoetst. Immers dienen voor alle scholen dezelfde kwaliteitseisen te gelden en mogen kinderen niet de dupe worden van onvoldoende kwaliteit. Nieuwe scholen hebben tijd nodig om te groeien. Zowel in leerlingaantallen als de kwaliteit. Voor ouders is het van belang dat nieuwe toetreders worden verplicht om ouders te informeren over de verwachte kwaliteit en de kansen van de nieuwe school.

Ouders & Onderwijs draagt graag bij aan de uitwerking van de informatievoorziening over het startdocument. Wij merken op dat voldoende informatie over het startdocument en de vereisten daarvan essentieel is voor nieuwe toetreders. Ouders & Onderwijs stelt voor ook scholen in oprichting en bestaande scholen c.q. besturen die open staan voor een nieuw concept (digitaal) in kaart te brengen, zodat nieuwe initiatieven kunnen aansluiten bij het bestaande scholenaanbod en lopende initiatieven.

#### **ad 4. Bescherming bestaande scholen**

Het wetsvoorstel versterkt indirect de positie van ouders. Ouders krijgen direct meer ruimte om binnen het bestaande scholenaanbod een school te stichten. Op bestaande scholen krijgen ouders de mogelijkheid om uit te wijken naar nieuwe scholen of ook zelf een school te stichten. Dit prikkelt het bestaande scholenaanbod om samen met de medezeggenschap de eigen school te innoveren. Bijvoorbeeld door het organiseren van profielklassen voor TTO, sport, muziek, het van kleur verschieten van een richting of meer ruimte voor gepersonaliseerd onderwijs. Ouders & Onderwijs heeft echter wel signalen ontvangen van ouders die zich zorgen maken over het behoud van de laatste school van een richting, met name in regio's die kampen met dalende leerlingaantallen.

Ouders & Onderwijs voorziet dat vooral in de stedelijke gebieden meer ruimte voor nieuwe concepten zal ontstaan. Immers zit daar het onderwijs op slot, terwijl er wel voldoende leerlingen zijn voor uitbreiding van het aantal scholen. Bestaande scholen worden beschermd door de meldingsplicht van nieuwe toetreders bij het samenwerkingsverband passend onderwijs, gemeente en bestaande schoolbesturen. Op deze manier kunnen bestaande scholen – zonder afbreuk te doen aan nieuwe toetreders – zich enigszins voorbereiden op de komst van nieuwe toetreders. Het wetsvoorstel voorziet bijvoorbeeld in een versnelde procedure voor het verzelfstandigen van een nevenvestiging in het basisonderwijs. Immers beschikt een nevenvestiging al over leerlingen. Reeds ingeschreven leerlingen wegen zwaarder dan ouderverklaringen.

Vanuit de invalshoek van ouders is het Nederlandse onderwijs deels grootschalig. Ouders zouden onderwijs op meer menselijke maat waarderen. Daar waar dit leidt tot meer kleinere scholen, vergroot dit ook de kansen op een school nabij huis. Met het wetsvoorstel zal de bescherming van de laatste school van een richting binnen een straal van 5 kilometer komen te vervallen. De opvatting dat bij richtingsvrije planning geen beschermde status voor een richting hoort is deels reëel. Aan de andere kant is voor Ouders & Onderwijs de omvang van scholen niet een doel binnen Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen. Er is niemand bij gebaat dat een bestaande

school, die nog leerlingen telt, omvalt door de eventuele komst van nieuwe scholen. Bovendien merkt Ouders & Onderwijs op dat het wetsvoorstel niet meer ruimte biedt voor gebieden die kampen met leerlingendaling. Enerzijds verliest de laatste school van een richting de beschermde status. Anderzijds zijn de stichtingsnormen – zoals geformuleerd in het wetsvoorstel – hoger dan de opheffingsnormen in deze gebieden. In dat kader is een overgangperiode van 10 jaar voor de laatste school van een richting voor ouders onvoldoende.

Bij richtingsvrije planning hoort geen limitatieve opsomming van beschermde richtingen in het onderwijs. Echter wil Ouders & Onderwijs wel recht doen aan de verschillende geluiden onder ouders. Ouders & Onderwijs ontvangt signalen van ouders die zich zorgen maken over de waarborg van de laatste school van een richting. Voorkomen zou moeten worden dat Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen tot dergelijke zorgen leidt en de sluiting van kwalitatief goede scholen. Immers is voor ouders nog altijd kwaliteit het belangrijkste criterium voor het onderwijs. Daarnaast speelt ook voor veel ouders, met name op deze scholen, identiteit een rol in hun keuze voor een school. Ouders & Onderwijs pleit derhalve voor het in stand houden van de uitzonderingsbepaling voor uitsluitend de bestaande laatste school van een richting in de regio, juist als een extra waarborg voor diversiteit in het onderwijsaanbod. Vergelijkbaar met de huidige structuren voor de samenwerkingsverbanden worden daarmee ook deze scholen gerespecteerd. Op dit punt sluit Ouders & Onderwijs aan bij het standpunt van de Reformatorische Ouderverenging in hun brief d.d. 29 februari 2016 met inbreng voor de consultatie.

Tot zover onze bijdrage,

Ouders & Onderwijs